

Русия предлага хуманитарна помощ за Киевско-Печерската лавра

Комисарят по правата на човека в Руската федерация Татяна Москалкова се обърна към украинския омбудсман Людмила Денисова за съдействие при доставянето на лекарства за болните населници на Киевско-Печерската лавра. Лекарствата са събрани от руски вярващи, съобщава ТАСС. Пратката съдържа освен лекарства, също и дезинфектанти, маски, ръкавици и други и тежи над 2 тона. Украинската страна все още не е отговорила на искането.

До събирането на помощи за Киевско-Печерската лавра се стигна, след като нейното ръководство се обърна с призив към вярващите да дарят средства за лечението на монасите, семинаристите и другите служители на лаврата, тъй като приходите на манастира са намалели рязко след затварянето му. В призива се казва:

“Скъпи братя и сестри, във връзка с разпространението в Украйна на остро

респираторно заболяване COVID-19 в Лаврата бяха прекратени обществените богослужения. Молим всички да усилят молитвите за братството и нашата главна светиня – Свето-Успенската Киевско-Печерска лавра, за новопреставените архимандрит Нектарий и йеродякон Наум.

Също така знаете, че днес най-много регистрирани случаи има в Киев, а Лаврата е неотменима част от столицата и е разположена в самия ѝ център, затова също е подложена на тази опасност. Затова молим всички неравнодушни хора да окажат посилна финансова помощ”.

В официалния сайт на лаврата беше публикуван и списък с медикаментите, от които монасите се нуждаят. Обявата предизвика противоречиви реакции в украинското общество, тъй като това е най-големият и богат украински манастир и неговата невъзможност да осигури основни лекарства за нуждаещите се буди недоумение. Същевременно Украинската православна църква (Московска патриаршия) има кампания за осигуряване на лекарства и защитни средства в различни региони в страната, докато за манастирския комплекс, където е разположена църковната администрация, помощи няма.

Празникът на непослушанието

На 21 април се разбра за първата смърт от коронавирус сред московското свещенство. Почина 48-годишният председател на катедралния Елоховски храм протойерей Александър Агейкин. Но нито тази смърт, нито десетките случаи на заразяване с коронавирус сред клириците на РПЦ не могат да отрезвят вътрешноцърковните фундаменталисти, които днес станаха едва ли не главните ковид-дисиденти в страната. Те се съпротивляват не само на решенията на властите, но и на патриарх Кирил, чиято позиция като глава на РПЦ днес стремително отслабва, счита религиоведът Сергей Чапнин.

Когато на третия ден на Пасха в Русия от коронавирусна инфекция почина първият свещеник, новината прозвуча неочаквано силно. Трудно е да се отърсиш от усещането, че има някакъв особен Божи промисъл в това, че първи почина не престарял свещеник от малка бедна църква, а сравнително младият председател на катедралния Елоховски храм в Москва (храмът „Св. Богоявление“ е катедрала на Московската градска епархия; до 1991 г. е патриаршеска катедрала, б. пр.). Протойерей Александър Агейкин освен това е и човек от близкия кръг на патриарх Кирил, който се лекуваше в скъпа московска болница. Но се оказва, че пред лицето на смъртта всичко това не значи нищо. Освен това времето и обстоятелствата на неговата смърт са двойно по-трагични за всеки свещеник. Когато състоянието на о. Александър станало критично, той, какъвто е редът, бил упоен и включен на апаратно

дишане. Умрял е в самота и без причастие. И сякаш смъртта е избрала най-неподходящото време – дните, в които Църквата празнува светлото Христово Възкресение, победата на Христос, по думите на св. ап. Павел, над „последния враг“ – смъртта. Понякога православните казват: каква радост би била да се причастиш на Пасха и да умреш – ще те опеят по най-радостния и весел пасхален чин. Но в случая с о. Александър няма никаква радост. Основното чувство е шок. Трудно е да повярваш, че смъртта е толкова близо и никой не може да помогне.

Но от друга страна, защо за много православни смъртта на о. Александър е шок? Не са ли чували за десетките хиляди починали по целия свят? Разбира се, че са чували. Но не са го съзнавали, дори някои не вярваха. Сред православните в Русия има доста ковид-дисиденти – такива, които не вярват в реалността на вируса и в реалността на заразяването и смъртта. Тези дисиденти не са само миряни, но и свещеници, дори и епископи. Последните със своите проповеди и поучения дезориентират хората, като ги призовават да продължават да ходят в храмовете, да продължават да се причастяват, както и досега – с една лъжичка и без тя да се дезинфектира. Ковид-дисидентите обвиняват в маловерие тези, които сега не ходят на църква. Ковид-дисидентството стана не само нова и доста масова проява на православен фундаментализъм (точно спазване на традициите без критично и творческо осмисляне), но и за първи път в най-новата история – социално опасна позиция, представляваща заплаха за всички, които волно или неволно контактуват с привържениците на тази позиция.

Стихийното движение на ковид-дисидентите стана олицетворение на дълбоката вътрешна криза в Руската православна църква. Тази криза ще има много сериозни последствия: тя е със системен характер и засяга най-болезнените въпроси на църковното управление и на църковно-държавните отношения. Фактически ковид-дисидентите спряха да се подчиняват на патриарх Кирил, който не веднъж, макар и доста късно, призова енорияшите да си останат вкъщи и да не посещават храмовете в периода на строги ограничителни мерки, свързани с пандемията. Православните ковид-дисиденти напълно игнорират позицията на патриарха и призовават за точно обратното. Центрове на съпротивата станаха преди всичко големите манастири в Русия, Беларусия и Украйна – Св.Троицко-Сергиевата, Киевско-Печерската, Почаевската и Святогорската лавра, а също и манастирът „Св. Елисавета“ в Минск. Най-яръкият пример за монашеска опозиция е Св. Троицко-Сергиевата лавра. Чисто формално патриарх Кирил е неин свещеноархимандрит, т. е. пряк началник. Но патриархът е далече, а

младият наместник няма особен авторитет. А както сега се разбра, монасите си имат собствено мнение и не се страхуват да го изразят. Те смятат, че всякакви ограничения по време на пандемията са „отстъпничество“ и именно монасите са призвани „да възвестяват“ истината за това на целия свят. Съдейки по инстаграм-излъчванията, храмът на лаврата на Пасха е бил пълен или поне тази част, която влизаше в обективите на камерите.

Животът на РПЦ при патриарх Кирил е станал толкова идеологизиран, че всички сценарии за съпротива на Московска патриаршия би трябвало да имат ярко изразен политически и идеологически характер. Както това стана през 2018 г. в случая с автокефалията на Православната църква на Украйна. Екипът на патриарх Кирил знае много добре как да се бори с идеологическия противник, въпреки че успехите в тази борба, меко казано, са доста скромни. Все повече и повече поместни църкви допускат признаването на украинската автокефалия и се дистанцират от твърдата позиция на РПЦ.

Но уникалността на сегашната ситуация е точно в това, че съпротивата срещу патриарха няма чисто идеологически характер и е напълно неясно как да се води борбата. Движението на православните ковид-дисиденти завари Московска патриаршия неподготвена. То категорично настоява за неизменност на традициите и религиозните практики и атакува патриарх Кирил отдясно. И проблемът е в това, че патриарх Кирил винаги се е страхувал от атаки отдясно. Той започна да се заиграва с фундаменталистите и традиционалистите веднага, след като стана патриарх. Фундаменталистите приемаха неговите знаци на внимание, при всяка възможност се възползваха от неговата слабост, за да легитимират и пропагандират своята позиция, но никога не са го смятали напълно за свой човек. За фундаменталистите патриарх Кирил завинаги ще остане либерал.

Именно заради страха от фундаменталистите патриарх Кирил подготвяше тайно своята среща с папа Франциск. До голяма степен под техният натиск патриарх Кирил реши да се откаже от участие във Всеправославния събор на Крит през 2016 г. Но по всичко изглежда, че за патриарх Кирил главните проблеми в отношенията с фундаменталистите предстоят. Две решения на патриарха в условията на пандемия предизвикват остра критика и открито противодействие от фундаменталистите. Това е дезинфекцирането на лъжичката след всеки причастник и призивът да не се посещават храмовете по време на режима на самоизолация. И в тази критика се разкрива не християнският, а фактически магическият подход на фундаменталистите към църковните практики. Те твърдо отстояват своите позиции. Първо, те са

убедени, че не можеш да се заразиш от причастието, тъй като това е светиня. При това те не са готови да обсъждат нито богословски, нито църковно-практически въпроси, а предпочитат веднага да обвиняват своите опоненти в ерес. Второ, те смятат, че винаги трябва да се ходи в храма, а ограниченията, които поставя държавата, трябва да се възприемат като гонение срещу Църквата. Затова няма нищо страшно, ако енорияшите пострадат или дори станат мъченици заради верността си към Църквата.

Патриарх Кирил няма да може да се справи с фундаменталистите със собствени сили. Той практически не разполага с реални лостове за управление на Църквата в кризисна ситуация. През последните 3-4 години неговият авторитет постоянно падаше и днес се намира на толкова ниско ниво, че мнозина просто няма да го слушат. Има още един проблем – „зануляването“ на патриарха. Фактически той не поема отговорност за основни решения, сега те излизат във формат на инструкции, т. е. в безлична форма. Нещо повече, за пръв път от дълги години се делегира на епархийските архиереи правото да взимат конкретни оперативни решения. Разбира се, ситуацията в различните региони на страната е различна, на някои места посещението на храмовете не е ограничено, някъде ограниченията се въвеждат по-бавно, отколкото в Москва. Но при всяко положение властта и свързаната с нея отговорност за взимане на решения може да сформира една по-самостоятелна група сред епископата.

Единственият изход е да се прибегне до помощ от държавата и да се помоли тя да накаже тези, които не изпълняват предписанията на църковната власт, с което застрашават здравето на другите граждани. Но за патриарха това ще е трудно решение. Напълно е възможно той така и да не го вземе, опасавайки се от създаването на опасен прецедент. Ако държавната власт получи от патриарха разрешение за преследване на фундаменталистите, които призовават за нарушаване на режима на самоизолация, то ще има ли гаранции, че след пандемията държавата, на която това ѝ се е усладило, няма да преследва свещеници и епископи за други углавни престъпления?

А както е известно, редица такива дела сега отлежават.

С две думи, патриарх Кирил се оказва в крайно слаба позиция. Още е трудно да се каже дали някой вътре в Църквата или в Кремъл ще се възползва от това. В продължение на дълги години патриархът успешно унищожаваше всякакви потенциални огнища на опозиция, но сега ситуацията работи срещу него. И е напълно вероятно Кремъл да подкрепи инициативата, ако тя излезе от епископата. Но кой и как ще успее (и ще пожелае ли) да оглави

опозицията, засега е отворен въпрос. Същевременно патриархът все още може да се бори. В негова полза работи икономическата криза. На практика всички църковни играчи са по-обезпокоени от икономиката, отколкото от политиката. За всички тях е важно да запазят равнището на своите доходи, което може да падне катастрофално. А при това положение вече няма да им е до политическа борба.

dveri.bg